

skopje

muzej na savremena umetnost

Petar Mazev, slike, 24. X—20. XI 1966

Ana Eva Bergman i Hans Hartung, grafike, 22. XI
— 10. XII 1966

umetnička galerija

Jordan Grabulovski, skulpture, 13.—23. XI 1966

DLUM — Godišnja izložba, slike, skulpture,
grafike i crteži 29. XI—15. XII 1966

rabotnički univerzitet

Kiril Efremov, slike i crteži 21.—27. XI 1966

Blagoja Papazoski, slike — 1 decembar

zlatko prica

boris petkovski

Poznati hrvatski umetnik Zlatko Prica, označujući 25 godina svoga stvaralaštva, priredio je u Muzeju savremene umetnosti svoju drugu samostalnu izložbu u Skopju. Prvo Pricino predstavljanje skopskoj publici (1961) prikazalo je završetak jednog pažljivog, promišljenog i angažovano vođenog procesa da se dosegne likovna esencijalnost, likovni ekvivalent saznanja — emocionalnog obuhvatanja pojavnosti i suštine stvarnosti, njenih kretanja, sveta predmetnosti, ljudske figure i psihe, uporedo sa sve naznačenijim isticanjem nekog uzdržanog euforično-panteističkog raspoloženja u atmosferi celine likovnog dela. Ova tendencija vodila je umetnika ka nastojanju da prodre u strukturu stvari, koja tako postaje objekt stvaralačkog akta: on je sve više vršio analitičko-deduktivno ispitivanje svoga objekta, izvlačeći iz njega njegovu likovnu »teorem«. U slici se to izražavalo kao težnja ka celebralno

usklađenoj kompoziciji: preplitanje kolorisanog crtačkog poteza, dakle uloge linije, sa funkcijom boja, smena čistih površina boja sa debljim nanosima kolorističkog pigmenta, sve sa težnjom da se postigne usklađena i uzdržana zvučnost kolorita. Pricino tretiranje boje, u kome se oseća taktilan odnos umetnikovog bića prema slikarskim sredstvima, saopštava fakturi ne samo asocijativnost na atmosferu ili na druge elemente prirode, već i

ljudsku prisutnost. Poslednja Pricina faza, sažeta najviše u delima iz 1965. i 1966. godine, označena je težnjom da se površina slike sve više smiruje i prečišćava; da se koloristički jednoznačno i intenzivno obojene površine postave u pregledne odnose sa drugačijim, složenije obojenim partijama koje, ujedno, sve više dobijaju u plastičnosti forme: praćeno sa gubljenjem uloge grafičkog elementa u kompoziciji Pricinih slika.

kiril efremov

boris petkovski

Proizišlo u velikoj meri iz kruga beogradskog likovnog nadrealizma u duhu »medijalskih« htenja i zanosa, slikarstvo Kirila Efremova bilo je prikazano u Skopju na njegovoj drugoj samostalnoj izložbi (Radnički univerzitet). Udruživši svoje inspiracije, ugledanja i podsticaje sa vrlo solidno savladanim slikarskim medijumima, Efremov je u prvim godinama svoga stvaralaštva posle 1960. oblikovao slikarstvo puno mladalačkih snova, napajano iz široko raskriljene lepeze fantastike i snoviđenja. Taj njegov tematsko-sadržinski ambijent sadržao je veliku dozu romantične atmosfere, puno naivnosti, iskrenosti, baroknog zamaha i emfaze. Fature slika iz 1962, 1963. još su građene sa bleštavom, glatkom i sjajno obojenom površinom, u koju su utopljeni nadrealno — fantastično preobraženi elementi stvarnosti, fantazije i snova. Sledeći period, osobito poslednje dve godine (1965.

i 1966) znači upravljanje ka novim nastojanjima. Literarnost tematsko-sadržinske osnove, uprkos naslovima pojedinih dela, sve više ustupa mesta traganju za imanentno likovnim vrednostima slike. Faktura, prelazeći sa jedne zvučnije na vrlo prigušenu kolorističku gamu, eliminiira svoju bleštavu glatkoću, pa spaja neke daleke podsticaje i zvukove sa kasno renesansnih i baroknih slika, sa jednim modernim osećanjem za materiju i za funkciju likovnih sredstava. Ovo je praćeno i sve sažetijim kompozicijama, apstraktno-asocijativnim nastojanjima u kojima je ponekad skoro ukinut svet »figuralnosti«, pojavnosti, stvarnosti; unutrašnja klima ovih dela sve više izražava težnju ka dubljem, ma da nedovoljno jasnom, filozofski obojenom ispitivanju smisla postojanja prirode i čoveka, njegove sudbine i drame sa tendencijom njihovog osavremenjivanja kroz aktuelnost teme.

petar mazev

boris petkovski

Umetnost Petra Mazeva uprkos svojim nesumnjivim vrednostima u svim etapama stvaralaštva, ostala je do sada u okvirima jugoslovenskog likovnog ambijenta na pragu jednog njenog zaista zaslužnog priznanja i mesta. Stvaralaštvo Mazeva vrlo je karakteristično za razvitak savremene makedonske likovne umetnosti. Počeci su uzdržani i skromni, evolucija raskidana mnogim, često divergentnim 142

nastojanjima. Zatim dolazi kretanje ka sve naglašenijoj smelosti u izboru stilskih afiniteta. Sve ovo praćeno je istraživanjem i težnjom za nekim posebnim nacionalnim obeležjima unutar celokupne fizionomije makedonskog likovnog stvaralaštva. Mazev je prvo prošao kroz fazu kolorističkog ekspresionizma, skulpturalne plastičnosti i robusnosti forme. Polako je evoluirao

banja luka treći jesenji salon

aleksander bassin

split

retrospektivna izložba branislava deškovića

(Galerija umjetnina, Split, 6—30. XI
1966)

kruno prijatelj

ka jednoj figuraciji koja je koristila pouke kubizma došavši do čistih pregnantnih, skulpturalno-stiliziranih formi. U tom trenutku (posle 1957—1958) javili su se podsticaji iz metafizičkog slikarstva i nadrealizma u prvom redu, preoblikujući raniji ekspresionizam u jednu vrstu simboličnog ekspresionizma: punog meditacija, introspekcija, unutrašnjeg nemira, monumentalne dramatikue u temi. Unutar ovog stilskog kretanja Mazeva razvijala se težnja ka sažimanju, ka sintezi i ka čistoti elemenata. Likovni jezik Mazeva sada je preuzeo delove sintakse apstraktno umetnosti, sa puno predostrožnosti, unoseći dekorativne, folklorne i geometrijske elemente unutar pažljivo građene osnove slika. Stvaralačku neodlučnost i traganje u tim etapama svoga razvoja, Mazev je prevazišao postepenom orijentacijom ka slikarstvu materije i likovnoj atmosferi enformela, osobito posle 1962. Začelo se tada spajanje umetnikovog unutrašnjeg sveta, punog strasnog, impulzivnog odnosa prema stvarnosti, praćeno kontemplativnim i angažovanim proučavanjem njene

Na trećem Jesenjem salonu u Banjoj Luci uzelo je učešća osamnaest likovnih umetnika. Za razliku od predašnjih godina ovoga puta to nisu bili samo slikari, grafičari i vajari koji žive i rade u Bosanskoj krajini, već je organizacioni odbor odlučio da pozove — sa ciljem da novoodgojenoj publici prikaže opštu klimu u jugoslovenskoj likovnoj umetnosti — još petoro gostiju. Pozivu su se odazvali slikari i grafičari Damjanović, Jemec, Nevjestić, Reljić i Šutej, što će reći, predstavnici aktivne mlade generacije.

Bez obzira na kvalitet koji su pokazali trinaest ostalih izlagača, može se naslutiti da su uloženi veliki napori kako bi likovna aktivnost u Banjoj Luci dostigla dostojan nivo. Izlagači su se školovali u Beogradu, Zagrebu ili Ljubljani — pa otuda i

galerija umjetnina

Frano Šimunović, (slike), Ksneija Kantoci, (Skulpture), 25. IX—15. X 1966.

Branislav Dešković, skulptura, retrospektiva, 6. XI do 30. XI 1966.

galerija uluh-a

Udruženje likovnih umjetnika Trondheima (Norveška), 30. IX—17. X 1966.

dvorana doma jna

Nada Jugović, 22. IX 1966—?

muzej grada splita

Split 1666, decembar 1966—januar 1967.

Splitska je Galerija umjetnina organizirala u toku novembra 1966. retrospektivnu izložbu istaknutog hrvatskog kipara Branislava Deškovića. Ova je izložba nastavak akcije Galerije da povremenim, studiozno pripremljenim retrospektivama evocira najznačajnije umjetničke ličnosti koje je Dalmacija dala našoj umjetnosti u prvoj polovini ovoga stoljeća, a u okviru koje su na sličan način i sličnom metodologijom bile priredene izložbe djela Emanuela Vidovića, Ignjata Joba, Jurja Plančića, Marina Studina i Marina Tartaglije. S druge strane — sa malim zakašnjenjem iz tehničkih i finansijskih razloga — evocira, o 25-godišnjici

143

egzistencije, sa sve većim nastojanjima da se ta stvarnost dokuči, sazna i prikaže sa svim »aromama« i obeležjima materijalnosti; da se izrazi svaki elemenat te stvarnosti kao posledica, delić istorije celokupnog materijalnog i duhovnog kretanja. U poslednjem periodu, posle 1963. koji je prikazan na njegovoj samostalnoj izložbi u Skopju (Muzej na savremena umetnost) sve se to spojilo sa dubokim osećanjem svog podneblja, sa impulsima makedonskog tla, njegovom istorijom, civilizacijom, fizičkim i duhovnim koloritetom. To je opšte obeležje njegovih slika poslednjih godina. Dela iz poslednjih dve-tri godine teže skoro asketsko monohromnoj fakturi, rigoroznoj kompozicionoj strukturi. Unošenje »spoljašnjih«, iz materijalne stvarnosti otrgnutih predmeta u kolorističku pastu, nije kod Mazeva danak strukturalističkim nastojanjima po nekoj formalističkoj liniji. Ti predmeti imaju u njegovim slikama estetsko-asocijativno-simboličnu funkciju. Akcenti zvučnih boja prodiru u mir osnove slika kao ventil umetnikove impulzivnosti.

manje ili više smeli pokušaji pop- i op--arta, nadrealizma, nove figurativnosti, odnosno, u drugim primerima, traženje zadovoljstva u novoj klasi. Uprkos tome što su nedostajala trojica domaćih slikara koji nisu hteli da pristanu na selekcionu žiri, dodeljivanje nagrade Salona Kemalu Širbegoviću je opravdano naročito zbog njegovog spontanog traženja manira, razvijenog u

interpretiranju pejzaža. Kod Berbera i Kosa poznaje se intenzivno studiranje grafike na ljubljanskoj Akademiji i njena aplikacija na tradicionalnu domaću motiviku. Otkupnu nagradu, pored dva pomenuta autora, žiri, koji su sačinjavali kritičari Kadijević, Zidić i Bassin, dodelio je Majdandžiću za njegovo op-art varijacije.

smrti, lik ovog našeg najvećeg animaliste, čiji neveliki opus ima specifično mjesto u razvoju naše novije skulpture. Kao i sve već nabrojane izložbe, i ova, posvećena Deškoviću, nastojala je okupiti najznačajnije radove ovog umjetnika iz svih faza njegova života. Da umjetnikov lik bude što reljefniji, izloženi su uporedo i dokumenti, pisma, fotografije i katalogi, koji oživljavaju umjetnikov životni put i njegovo djelo.

Dešković je rođen u Pučišću na otoku Braču 1883. godine. Nakon završene Realke u Zagrebu, Branislav Dešković, koji je pripadao imućnoj porodici i koji